

Näringsdepartementet
Avdelningen för näringsliv och villkor
Enheten för djur och livsmedel
103 33 Stockholm
Att: Cecilia Dahlberg

Stockholm
2018-01-08

Ert dnr
N2017/04358/DL

Vårt dnr
2017/159

Remissvar angående Statskontorets rapport – Stärkt livsmedelskontroll genom ökad kommunal samverkan (2017:9)

Näringslivets Regelnämnd NNR har beretts tillfälle att avge yttrande över ovan nämnd remiss och anför följande;

Bakgrund

Regeringen har givit Statskontoret i uppdrag att utreda hur livsmedelskontrollen kan stärkas i kommuner som utför kontroll i otillräcklig omfattning eller inte utför kontroll på ett riskbaserat sätt. Enligt uppdragsbeskrivningen ska bl.a. möjligheterna till en ökad samverkan kommuner emellan analyseras.

Innehåll

Statskontoret framhåller i rapporten att det är organisatorisk samverkan i form av gemensamma interkommunala myndigheter som har störst chans att höja effektiviteten i livsmedelskontrollen, inte samverkan i form av samrådsgrupper och professionella nätverk.

Statskontoret lämnar rekommendationer om hur stor en samverkande kontrollmyndighet bör vara. Den bör ha minst tre årsarbetskrafter som arbetar med livsmedelskontroll. Denna siffra ska jämföras med att det idag finns 193 kontrollmyndigheter med färre än tre årsarbetskrafter och att det genomsnittliga antalet årsarbetskrafter i denna grupp kontrollmyndigheter är 1,2. För att uppnå målet om minst tre årsarbetskrafter och ökad organisatorisk samverkan menar Statskontoret att Livsmedelsverket bör bli mer aktivt genom förelägganden och sanktioner. Statskontoret föreslår också att staten ger ett ekonomiskt bidrag till bildandet av fler gemensamma kontrollmyndigheter.

Samverkan är den åtgärd som Statskontoret enligt NNRs uppfattning har fokuserat mest på i sin rapport. Att fokus hamnat på denna relativt enkla åtgärd ”samverkan” kan ha påverkats av det faktum att Statskontoret haft mycket kort tid på sig att genomföra utredningsuppdraget. Arbetet inleddes i januari 2017 och slutredovisades till Regeringen den 2 juni 2017. Efter samråd med bland andra branschföreträdare hade Statskontoret knappt tre månader på sig för författandet av rapporten. NNR menar att ett uppdrag med denna grad av komplexitet, många inblandade parter med starka uppfattningar och behov av många olika åtgärder, hade tjänat på att ges mer tid.

NNRs synpunkter

NNR konstaterar att utredningens mål är att föreslå åtgärder som effektiviserar livsmedelskontrollen. Den huvudsakliga lösningen som Statskontoret föreslår handlar alltså om ökad organisatorisk samverkan mellan kontrollmyndigheterna. NNR anser dock att det finns flera andra viktiga faktorer som skulle behöva adresseras i utredningen för att den skulle vara komplett.

NNR saknar en diskussion om vilken roll kontrollavgifternas bristande koppling till motprestation i form av bl.a. kontrollbesök har för effektiviteten i myndighetskontrollen.

NNR saknar en vidareutveckling av uppfattningen att samverkan ska effektivisera kontrollen. Ett krav på utvärdering vore en sådan vidareutveckling. Utvärdering bör vara en naturlig del i varje myndighets verksamhet men en precisering i form av krav på en särskild årlig utvärderingsrapport skulle kunna förstärka användningen av instrumentet.

NNR saknar också en vidare diskussion om riskbaserad kontroll. Statskontoret menar att en utökad organisatorisk samverkan, höjd kompetens och bättre bemanning ska leda till en starkare koppling mellan risk och kontroll. NNR menar att det här finns ett bristande sammanhang. NNR uppfattar att Statskontoret utgår från idén att kontrollen ska vara rättvis, d.v.s. alla företag ska få lika mycket kontroll. Med ökad effektivitet som leder till fler kontroller ska ”allt” hinnas med, d.v.s. alla företag ska besökas samtidigt som företag med bedömd hög risk ska få mer kontrolltid. NNR menar istället att riskbaserad kontroll handlar om ökad ”orättvisa”. De verksamheter som av olika skäl bedöms och visar sig ha hög risk ska få mer tillsyn och betala mer, än de verksamheter som visar sig ha lägre risk, exempelvis genom ett eget väldokumenterat kvalitetsarbete. För att kunna styra mot ökad riskbaserad kontroll menar NNR att efterhandsdebitering är helt nödvändig. Systemet för risk- och erfarenhetsklassning av livsmedelsanläggningar måste anpassas för att bättre spegla risk och erfarenhet.

Efterhandsdebitering har tidigare förordats i Statskontorets rapport ”Avgifter i livsmedelskontrollen - Förslag på en mer effektiv avgiftsfinansiering” (2015:17) och framförts som önskemål från Livsmedelsverket till Näringsdepartementet, i hemställan daterad den 16 oktober 2017 (Livsmedelsverkets Dnr. 2017/03252).

NNR vill avslutningsvis trycka på att det är dags för konkreta åtgärder från Regeringens sida. Livsmedelskontrollen i Sverige har under ett antal år från företagets och branschens sida upplevts ha flera brister, så ytterligare utredningar bör inte vara nödvändiga. NNR menar att det finns ett antal förslag till åtgärder som behöver prövas och sedan utvärderas. Detta är det lämpligare tillvägagångssätt i dagsläget, jämfört med nya utredningar. När alla goda förslag har prövats och utvärderats kan nya utredningar bli aktuella.

De förslag till åtgärder som NNR avser är bl.a. förbättrade möjligheter att låna personal mellan myndigheter som inte ligger geografiskt nära varandra, underlättande av möjligheten att hyra in externa resurser vid behov, förbättrade möjligheter till utvärderingar, förstärkt arbete med samsyn mellan myndigheter, ökat fokus på tredjepartscertifieringens betydelse vid riskbedömningar, ett stärkt fokus på attityd vid tillsyn o.s.v.

Slutsats

NNR är generellt sett positivt till Statskontorets förslag i rapporten men menar att fler åtgärder behöver föreslås, genomföras och utvärderas för att det eftersträvade målet om en effektiv, transparent och rättssäker kontroll ska kunna uppnås.

Näringslivets Regelnämnd NNR

August Liljeqvist